

Світлана Соломаха, м. Київ

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ – БАКАЛАВРІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.

1. **Анотація.** Оновлення національно-культурного компоненту підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є стратегічним завданням сучасної мистецької освіти, спрямованим на формування національної ідентичності, духовності та патріотизму молоді. Важливим завданням підготовки студентів у закладах вищої педагогічної освіти є формування у них внутрішнього переконання у тому, що учитель музичного мистецтва є громадянином, лідером мистецьких змін у контексті становлення національної ідентичності, амбасадором української культури у суспільстві.

Ключові слова: майбутні учителі музичного мистецтва; національно-культурний компонент; фахова підготовка ; заклади вищої педагогічної освіти.

Збройна агресія Російської Федерації проти України зумовила нові виклики для системи освіти в державі, зокрема і для закладів вищої педагогічної освіти. Все більше підвищуються вимоги суспільства до формування у молоді якостей громадянина України, у якого серед загальнолюдських якостей поряд з мораллю, національною свідомістю та сумлінням повинні бути національна духовна культура, патріотичні почуття. Формування творчої, ініціативної, національно свідомої особистості вимагає наповнення всіх ланок освітнього процесу, зокрема й у вищій педагогічній освіті, змістом, який би відображав справжню історію, мистецтво, культуру, символіку, природу рідного краю, всієї України та забезпечував можливості постійного духовного самовдосконалення особистості, формування її інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності суспільства. Це актуалізує необхідність оновлення національно-культурного компоненту у змісті професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої педагогічної освіти.

Як наголошує з цього приводу Георгій Філіпчук: «Обстоювання майбутнього для нинішнього і прийдешніх поколінь потребує якісної освіти відповідно до глобальної ініціативи, підтриманої ООН, – «Освіта на першому місці». Ключовою стратегією якості освіти є Педагог. Він – визначальний чинник справжньої реформи. Учитель, що поціновує трудолюбство, мусить безперервно себе удосконалювати – етично, інтелектуально, духовно, психофізично. Він завжди знаходиметься на передньому краї творення нації, бо найкращий дар може приносити державі лише освіченою молоддю. Тому від українського педагога слід очікувати не тільки нових дидактичних універсальних мистецтв навчати всьому, швидко, без скуки і в задоволення, ґрунтовно і не для форми, наближаючи молодь до істинної науки, але й навчати (за Я. Коменським) добрих моральних правил і глибокого благочестя. Цінність його вчення полягала, насамперед, у дотриманні школою великих правил творення Людини. Природовідповідність, культуровідповідність, народність ставали стрижневими принципами змісту освіти, які і нині є базовими для сучасного навчання і виховання. Шлях до нової української школи пролягатиме через сприйнятність цих значущих загальнолюдських цінностей» [1, с. 37 – 44].

Сучасна педагогічна освіта в Україні переходить на нові концептуальні засади підготовки майбутніх учителів у руслі компетентнісного, гуманістичного та культурологічного підходів. У зв'язку з цим варто переглянути культурологічну складову підготовки майбутніх учителів у закладах вищої педагогічної освіти в Україні, в якій мають бути чітко відображені національно-культурний компонент і різноманітність культур, мов, звичаїв, релігій, традицій тощо. Стратегія освіти полягає у тому, щоб з одного боку, з повагою ставитися до інших культур, а з другого – особистість має чітко усвідомлювати своє коріння і національну приналежність.

Недостатня інтеграція національно-культурного компонента у зміст педагогічної освіти призводить до зниження рівня сформованості у майбутніх вчителів здатності ефективно реалізовувати виховний потенціал національної

культурної спадщини у вихованні дітей та молоді. Тому дослідження культурних цінностей (традицій, звичаїв, обрядів, мови, літератури, національних ідеалів, мистецтва, фольклору) як змістового компонента підготовки майбутнього вчителя у закладах вищої педагогічної освіти є важливим кроком оновлення освітніх програм, планів, силабусів, методів і технологій педагогічної підготовки, зокрема на бакалаврському і магістерському освітніх рівнях.

Метою підготовки педагога як носія культурних цінностей української нації є формування у майбутніх учителів глибоких знань української культури, мови, історії та традицій, розвиток патріотизму і громадянської відповідальності, а також здатність передавати ці цінності тим, хто навчається через етнокультурне виховання та інтеграцію елементів національної культури в освітній процес, спираючись на аксіологічні основи та сучасні педагогічні технології.

Ключовими аспектами професійної підготовки майбутніх педагогів мають бути:

Аксіологічний блок: формування ціннісної системи національної свідомості, громадянської позиції – майбутнім вчителям необхідно буде засвоїти українські національні ідеали, моральні цінності та світоглядні орієнтири.

Історико-культурний блок: поглиблення історичних знань – оволодіння історико-культурним контекстом України, літератури, народних традицій, символіки та обрядів, персоніфікації знання про визначні постаті українців.

Мовно-компетентнісний блок – розвиток культури мовленнєвої взаємодії; володіння українською мовою як інструментом збереження та передачі культурної спадщини, здатність до мовного самовираження.

Мистецько-естетичний компонент – залучення до вивчення та оволодіння українським мистецтвом (архітектура, живопис, музика, театр), розвиток художньо-естетичного смаку, світогляду через розуміння національної ідентичності, закарбованої у творах мистецтва.

Психолого-педагогічний компонент – оволодіння освітніми технологіями, формами і методами, що інтегрують національний контекст (дослідницька та проєктна діяльність з історії, культури, краєзнавства; використання народних ігор, пісень, мистецькі проєкти тощо); організація науково-дослідної роботи студентів з питань національно-культурного виховання, наприклад з вивчення української педагогічної спадщини.

Усі ці компоненти мають інтегруватися у єдиний освітній процес, що означає включення українознавчого матеріалу у зміст усіх навчальних дисциплін гуманітарного циклу та позааудиторні виховні заходи (екскурсії, зустрічі, фольклорні свята тощо). Формами практичної реалізації національно-культурного компоненту у змісті професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої педагогічної освіти можуть також бути спеціалізовані курси, спецсемінари, тренінги, майстер-класи і педагогічні майстерні з культурології, мистецтва, українознавства, педагогіки народознавства, аксіології.

Таким чином, національно-культурний компонент у підготовці майбутніх учителів – це інтеграція українських цінностей, історії, традицій, мови та культури в освітній процес з метою формування національної свідомості та професійної ідентичності майбутніх педагогів, що дозволяє їм виховувати національно свідомих громадян, здатних передавати культурний код нації та реалізовувати виховний потенціал української культури через національно орієнтовані освітні технології. Національно-культурний компонент охоплює зміст навчальних дисциплін, позааудиторну діяльність, використання українських педагогічних технологій та формування культури спілкування, а також розвиває духовність і громадянську позицію майбутніх учителів, що є ключовим для сучасної української освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Георгій Філіпчук Суспільний пріоритет освіченості // ВІСНИК КАФЕДРИ ЮНЕСКО «НЕПЕРЕРВНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ХХІ СТОЛІТТЯ». Вип. I. 2020. С. 37 – 44.

Соломаха Світлана Олександрівна – старший науковий співробітник відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих